

DOI: 10.38146/BSZ.2016.4.8

BERTALDÓ ANDRÁS

Az állatkínzás bűncselekménye

A híres etológus és az Amerikai Pszichológiai Társaság kutatása szerint a kutyák egy másfél-két éves gyerek szellemi-értelmi színvonalát képviselik. Átlagosan 165 szót képesek elsajátítani, matematikából viszont akár a három-négy éves gyerekek nivóját is elérhetik.¹

Ahogy a gyerekekért, úgy az állatokért is *felelősséggel* tartozik az ember. Ez vonatkozik mindazokra a háziállatokra, amelyeket magunk fogadtunk be az otthonunk területére, hogy örömet szerezzenek, és azokra a vadon élő jószágokra is, amelyek önállóságát és létfenntartását veszélyeztetjük.

A büntetőjogi tényállás, annak előzményei

Az állatkínzás szabálysértése

2004. szeptember 3-ig az állatkínzás szabálysértésként volt jelen az *egyebek szabálysértéseiről szóló 218/1999. (XII. 28.) kormányrendelet* közrend elleni szabálysértések fejezetében, a közterület és a nyilvános hely rendje elleni szabálysértések címben.

A 2. § szerint aki

- a) *gerinces* állatot közterületen vagy nyilvános helyen, mások felháborodására alkalmas módon bántalmaz, annak akaratlagosan fizikai fájdalmat okoz, illetőleg természetével ellentétes cselekedetre kényszerít,
- b) *gerinces* állaton szükségtelenül olyan beavatkozást végez, amely alkalmas arra, hogy másokban felháborodást vagy riadalmat keltsen,
- c) *gerinces* állat tartásának minimális feltételeit nem biztosítja, a tartás mód-szereivel az állatnak fizikai fájdalmat, egészségkárosodást, megbetegedést okoz,

ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.²

¹ Az átlagos kutya egy kétéves gyerek értelmi képességével bír. Kutya.hu, 2009. augusztus 11.
<http://kutya.hu/ArchivCikk.aspx?id=6046>

² 218/1999. (XII. 28.) kormányrendelet 2. § (1) bek.

Az állatkínzás bűncselekménye 2004-től

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításáról szóló 2004. évi X. törvény kriminalizálta az állatkínzást.

2004. április 24-től lett az állatkínzás bűncselekmény, amely a közrend elleni bűncselekmények fejezetben, a közbiztonság elleni bűncselekmények címben helyezkedett el.

Aki

- a) *gerinces* állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz vagy gerinces állattal szemben olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,
 - b) *állattartóként* házasított emlősállatot vagy az ember környezetében tartott veszélyes állatot elűzi, elhagyja vagy kiteszi,
- vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.³

Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a vadászatról szóló törvény által tiltott vadászati eszközzel vagy tiltott vadászati módon vadászik, illetve a halászatról szóló törvény által tiltott halfogási eszközzel vagy módon halászik vagy horgászik.⁴

2008. december 19-től minősített esetként szerepel, ha az elkövető az állatkínzás során a jószágnak különös szenvedést okoz.⁵

A bűncselekmény törvényi tényállása két ponton változott. Egyrészt az idők folyamán a szankcióból kimaradt az eredetileg még a szabadságvesztés lehetősége mellett vagylagosan szereplő közérdekű munka és pénzbüntetés. Másrészt az említett minősített eset került be a tényállásba.

Az állatkínzás hatályos bűncselekménye

A 2013. július 1. óta hatályos 2012. évi C. törvényben az állatkínzás a környezet és a természet elleni bűncselekmények fejezetben helyezkedik el.

3.3.1. Btk. 244. § (1) bekezdése: alapesetek:

³ 1978. évi IV. törvény 266/B § (1) bek.

⁴ 1978. évi IV. törvény 266/B § (2) bek.

⁵ 1978. évi IV. törvény 266/B § (3) bek.

Aki

- a) *gerinces* állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,
- b) *gerinces* állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az állatkínzás kezdetben szabálysértésnek minősült, szankciójaként ötvenezer forintig terjedő pénzbírságot helyezett kilátásba a 218/1999. (XII. 28.) kormányrendelet.

A védett jogi tárgy ekkor még a közrend védelme volt.

Ebből kifolyólag a szabálysértést csak akkor valósította meg az elkövető, ha az állatot egyrészt speciális helyen (közterületen vagy nyilvános helyen), másrészt különös (mások felháborodására alkalmas) módon kínoztta.

Az elkövetési magatartás egyfelől ott is a bántalmazás volt. Másfelől viszont a hatályosnál tágabbra vonta a kört azzal, hogy az is megvalósította az állatkínzás – igaz, csak – szabálysértését, aki akaratlagosan fizikai fájdalmat okozott az állatnak, vagy azt a természetével ellentétes cselekedetre kényszerítette. Konkrétan a hatályos büntetőjogi szabályozásban szereplő bánásmód szót nem használta a szabálysértési tényállás, ugyanakkor nagyjából ezt jelentette a tartás *„minimális feltételeit nem biztosítja, a tartás módszereivel az állatnak fizikai fájdalmat, egészségkárosodást, megbetegedést okoz”* kitétel.

A mások felháborodására vagy riadalmára alkalmas szükségtelen beavatkozást mint elkövetési magatartást csak a szabálysértés tényállása tartalmazta, a későbbi büntetőjogiak már nem.

Elkövetési tárgyként kizárólag a gerinces állat szerepelt.

2004-től 2013-ig az 1978. évi IV. törvény által szabályozott állatkínzás bűncselekménye még szintén nem az állatot mint egyedet helyezte előtérbe, ugyanis a védett tárgy továbbra is a közrend, a közbiztonság volt.

Előrelépés ugyanakkor, hogy itt már nem csupán szabálysértésről, hanem bűncselekményről van szó, amely akár két évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethető.

Az elkövetési magatartás ugyanakkor – a szabálysértésről bűncselekményre váltással – szűkült, hiszen a bántalmazás, bánásmód csak akkor vétség, ha az alkalmas arra, hogy az állatnak maradandó egészségkárosodást vagy pusztulást okozzon. Új elemként került be, hogy szintén felelősségre vonandó, aki állattartóként a házasított emlős állatát vagy veszélyes állatát

elűzi, elhagyja, kiteszi. Ugyancsak állatkínzás miatt büntetendő, ha valaki külön jogszabályban meghatározott tiltott módon vadászik vagy halászik.

A büntetőjogi tényállás tartalmaz minősített esetet is, a különös szenvedés okozását.

Szemléletváltozás 2013-tól, a 2012. évi C. törvénnyel következett be.

Itt már nem a saját magunk védelmét, nyugalmát helyezi a jogalkotó előtérbe, nem a közrend, a közbiztonság szempontjából tekint az állatkínzásra, hanem az élővilág, a természet, az állat szempontjából. Lényeges különbség, hogy itt már a környezet és a természet elleni bűncselekmények fejezetében szerepel a bűncselekmény. Ahogy a környezetvédelem terén is – legalábbis deklarációs síkon – megvalósult a szemléletváltás, és a természeti erők gazdasági iga alá hajtását felváltotta a fenntarthatóság, akként az állatkínzásnál is hasonló tendencia figyelhető meg. A jogalkotó már nem az emberek megbotrántoztatása miatt pönalizálja a magatartásokat, hanem az állatok érdekében.

Lényeges különbség, hogy míg korábban a meg nem engedett módon, tiltott eszközzel végzett vadászat, halászat is állatkínzásnak minősült, az már 2013-tól orvvadászat⁶, orvhalászat⁷.

Az állatkínzás bűncselekményének elkövetési magatartását két csoportra oszthatjuk. Egyrészt az olyan indokolatlan bántalmazás, másrészt az olyan indokolatlan bánásmód, amely alkalmas arra, hogy az állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza. A két fogalom csak látszólag ugyanaz.

A bántalmazás aktív magatartással követhető el, rendszerint egyszeri, akár egymozzanatú cselekménnyel. Ezzel szemben a bánásmód lehet aktív és passzív magatartás, illetve mulasztás is, és hosszabb periódust, folyamatos ráhatást vagy elhanyagolást jelent.⁸ Azonos bennük, hogy a bűncselekmény befejezettségéhez nem szükséges az eredmény, azaz a maradandó egészségkárosodás, illetve a pusztulás bekövetkezése, hanem mindössze az kell, hogy a magatartás magában hordozza az eredmény bekövetkezésének lehetőségét.

A bántalmazás – ahogy az előbbieken is szerepel – rendszerint egyetlen alkalommal, egyetlen vagy több konkrét magatartással, cselekménnyel valósul meg. Ily módon követte el az állatkínzás bűncselekményét az a gazda, aki ittas állapotában a kerítéskapun kiszökő kutyáját az utcáról visszahívta, majd számszerűjával keresztüllőtte, aminek következtében a jószág elpusztult (Bonyhádi Járásbíróság). Ugyancsak a Btk. 244. § (1) bekezdésének a) pont-

⁶ Btk. 245. § c) pont

⁷ Btk. 246. § b) pont

⁸ BH, 2011/331.

jának I. fordulata szerint bűnös az a gazda, aki dühében kutyáját fejszével hatszor fejbe ütötte (Kaposvári Járásbíróság).

Ezzel szemben a bánásmód egy olyan hosszan tartó folyamatot feltételez, amelynek részmozzanatai – a bántalmazással szemben – önmagukban nem alkalmasak az állat maradandó egészségkárosodásának, illetve pusztulásának az előidézésére, viszont a tartósságuk miatt összességében ugyanarra az eredményre vezethetnek. A II. fordulat miatt büntetendő az a gazda, aki nagy testű kutyáját egy-másfél méter hosszú láncon tartotta, emellett nem gondoskodott az állat óljáról, fekhelyéről, ezek hiányában pedig az ebet télen belepte a hó (Kaposvári Járásbíróság).

Ahogy az a Kúria 8/2014. számú büntető elvi döntéséből kitűnik, passzív magatartással követi el az állatkínzás bűncselekményét, aki elmulasztja az állat létfeltételeiről való gondoskodást. Ezek ugyanis tipikusan az állat legyengülését, elhullását okozatják.⁹ Ennek a büntető elvi döntésnek az alapját egyébként a Zalaegerszegi Törvényszék előtt 8.Bf.158/2013. számon folyamatban volt büntetőügy adta, amelynek során mangalicák és szürke marhák szenvedtek a jogellenes állattartástól, kiemelve ezzel azt, hogy bár a regionális gyakorlat elsősorban kutyatartással kapcsolatos, illetve halászati eseteket tartalmaz, előfordulnak egyéb gerinces állatok is a bíróságok praxisaiban.

Az előbbiekből is látszik az, hogy mulasztással, azaz passzív magatartással úgy követhető el a bűncselekmény, hogy az állattartó nem tesz eleget az állat életfeltételeiről történő gondoskodási kötelezettségének.¹⁰

Az állat pusztulását életének kioltása jelenti.

A maradandó egészségkárosodás vonatkozásában utalhatunk a testi sértés bűncselekményénél irányadó magyarázatra. A minősített eset akkor megállapítható, ha a bántalmazás vagy a bánásmód tartós, gyógyíthatatlan, krónikus betegség, illetve funkcióvesztést előidéző defekt állapot kialakulását okozta.

Az elűzésen azt értjük, ha a gazda az állatát arra kényszeríti, hogy tartózkodási helyét, otthonát véglegesen hagyja el.

Elhagyás ezzel szemben, ha az állattartó a visszatérés szándéka nélkül távozik az állat és a saját maga lakóhelyéül szolgáló ingatlanból, a jószágot azonban otthagyja, így az magára marad.

Az állat kitétele az állat elszállítását és magára hagyását jelenti egy idegen helyen.

⁹ 8/2014. büntető elvi döntés

¹⁰ 8/2014. számú büntető elvi döntés

Ezekben az elkövetési magatartásokban közös pont, hogy a gazdának az állat feletti korábbi birtokviszonya megszűnik.

A bűncselekmény elkövetési magatartása körében célszerű rögzíteni, hogy az állattartás részletes szabályairól a *kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet* (a továbbiakban: kormányrendelet) rendelkezik.

Az 1. § (2) bekezdésének *a)* pontja szerint kedvtelésből tartott állatnak tekinthető minden olyan jószág, amelyet

- nem kizárólag tudományos kutatás, állati eredetű termék előállítása, igavonás, teherhordás, természetvédelem, géntartalék-védelem és – eb és macska kivételével – közcélú bemutatás céljából tartanak, tenyésztnek, forgalmazznak;
- továbbá az az állat, amelyet más kedvtelésből tartott állat táplálása céljából tartanak és szaporítanak;
- valamint a nem gazdasági céllal tartott haszonállat;
- és a vadászatra használt állat.¹¹

A büntetőjogi tényállás nem rögzíti ugyan háttérjogszabályként a kormányrendeletet, a bántalmazás és bánásmód mint elkövetési magatartások tekintetében azonban iránymutató jellegük lehet azoknak a következő követelményeknek, amelyeket a kormányrendelet az állatokkal kapcsolatos tartásra, bánásmódra előír.

Táplálás: A kedvtelésből tartott állatokat a fajuknak, életkoruknak, nemüknek, élettani állapotuknak megfelelő mennyiségű és minőségű, rendszeres időközönként biztosított táplálékkal kell ellátni.¹²

Életkörülmények: A jószágoknak lehetővé kell tenni a természetes viselkedésüket, azt, hogy élet- és szokásrendjüket a környező lakóközösség tartósan és szükségtelenül ne zavarja.¹³ Biztosítani kell alapvető mozgásigényüket, továbbá nem lehet őket állandó fényben, sötétségben vagy zajban, illetve sérülésveszélyes helyen tartani.¹⁴

Biztonság: Az állatokat úgy kell tartani, hogy azok ne veszélyeztessék más állatok, emberek biztonságát.¹⁵

¹¹ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 1. § (2) bek. *a)* pont.

¹² 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 14. § (1) bek.

¹³ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 14. § (2) bek.

¹⁴ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 14. § (3) bek. 2–3. mondat; (4) bek.

¹⁵ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 16. § (1) bek.

Ugyanígy az *állatok védelméről és kíméletéről* szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Ávtv.) is azt a célt szolgálja, hogy kialakítsa az állatok iránti felelősségtudatot az emberekben, illetve meghatározza a jószágok védelmének alapvető szabályait.¹⁶

Az Ávtv. meghatározza az állattartás kereteit, így értelmezési szempontból irányadó lehet az állatkínzás bűncselekményének elkövetési magatartásainál is.

Ellentétben a kormányrendelettel, az Ávtv. hatálya gyakorlatilag valamennyi állatra kiterjed.¹⁷

Az Ávtv. számos olyan rendelkezést tartalmaz, amely párhuzamos a kormányrendelettel – például az állattartónak az állat nemét, korát, fajtáját szem előtt tartva kell arról gondoskodnia –, emellett azonban az állatkínzás szempontjából is speciális elemeket tartalmaz.

Általános értelemben kiemeli, hogy az állatnak tilos indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, az állatot károsítani. Ezt követően példálózó felsorolást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mi minősül állatkínzásnak.

Az Ávtv. is tartalmazza az állatkínzás fogalmát. Mindez az állat szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazása vagy olyan hatást kiváltó beavatkozás, bántás, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely tartós félelmet vagy egészségkárosodást okozhat, továbbá az öröklődő betegségben szenvedő – nem kísérleti célra szánt – állategyed tenyésztése, szaporítása.¹⁸ Ez a tilalmi előírás irányadó az állatok tartása során, ennek elkövetése azonban nem biztos, hogy bűncselekmény, csak akkor, ha az elkövető kimeríti a büntető tényállás elemeit.

A 11/2015. számú büntető elvi döntés kiemelte, hogy nem valósul meg az állatkínzás bűncselekménye, ha a terhelt olyan módon öli meg az állatokat, amely a háztáji gazdaságokban a baromfi levágásának tipikus módja.¹⁹

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a terhelt az éjszakai órákban behatolt a sértett kerítéssel körülhatárolt udvarába, majd a rácsos ablak kibontása után a baromfiólba. Itt tizenhat tyúknak és egy kacsának letépte a fejét, majd az állatokat két zsákba tette. Ekkor tetten érték a kiérkező rendőrök.

¹⁶ Ávtv. 1. §

¹⁷ Ávtv. 2. §

¹⁸ Ávtv. 3. § 4. pont.

¹⁹ 11/2015. számú büntető elvi döntés

Az elsőfokú bíróság a terheltet bűnösnek mondta ki lopás büntetnének kísérletében, és ezért tíz hónap börtönbüntetésre és két év közügyektől eltiltásra ítélte.

A másodfokú bíróság az ítéletet részben megváltoztatta, és a terheltet bűnösnek mondta ki az állatkínzás vétségében is.

A másodfokú ítélet ellen a terhelt javára az ügyész jelentett be fellebbezést. Ebben egyrészt a vádelv megsértését emelte ki, amely szerint a vádirat nem tartalmazott olyan elemeket, amelyek alapján az állatkínzás bűncselekményében bűnösnek lehetett volna kimondani a terheltet. Másrészt rögzítette azt is, hogy az állatkínzás tényállási elemei nem valósultak meg.

Az újabb fellebbezés folytán eljáró harmadfokú bíróság, a Debreceni Ítéltábla megállapította, hogy a másodfokú bíróság nem sértette meg a vádelvet, mert a szárnyasok fejének letépését a vádirat tartalmazta, és a vádelv a vád és az ítélet tényállása közötti teljes történeti azonosságot nem követeli meg. Ezzel szemben igazat adott az ügyészségnek abban a tekintetben, hogy a terhelt a cselekményével nem valósította meg az állatkínzás bűncselekményét. Egyfelől a terhelt a lopás sikeres végrehajtása érdekében pusztította el az állatokat, azaz utóbbi magatartása eszközcselekményként szolgált a vagyon elleni bűncselekmény elkövetése érdekében. Másfelől olyan módon oltotta meg az állatokat, amely tipikus a háztáji gazdaságokban, ugyanis ott is megfigyelhető, hogy a baromfi életét nyakának elvágásával, fejének eltávolításával oltják ki, és ki is véreztetik őket.²⁰

Ezzel egybeesik a BH 2011/217. számú döntés, amely rögzítette, hogy az állatkínzás vétsége vadászattal csak akkor követhető el, ha a felhasznált vadászati eszköz a vadásatról és a vadgazdálkodásról szóló törvény szerint tiltott vadászati eszköznek minősül.²¹

A bírósági gyakorlatot figyelembe véve ugyanez a halászatra is elmondható.

Tekintettel arra, hogy a Btk. nem írja elő a gondatlan elkövetés büntetendőségét, ezért az állatkínzás bűncselekménye csak *szándékosan*, azon belül egyenes vagy eshetőleges szándékkal követhető el. Előbbi esetben az elkövető magatartásának következményeit kívánja, utóbbi esetben nem, de a következményekbe belenyugszik.²²

²⁰ 11/2015. számú büntető elvi döntés

²¹ BH, 2011/217.

²² Btk. 7. §

Ahhoz nem férhet kétség, hogy az az elkövető, aki dühében az élet kioltására alkalmas eszközzel sújt az állatra, vagy azt tartósan, súlyosan elhanyagolja, szándékosan követi el az állatkínzást.

Ugyanakkor érdekes eseti döntést hozott a Kaposvári Járásbíróság és a fellebbezés folytán eljáró Kaposvári Törvényszék. A tényállás szerint a főiskolai végzettségű elkövető vásárolni ment személygépkocsival egy üzletbe, ahová magával vitte a kutyáját is. Mielőtt az élelmiszerboltba ment volna, a kocsiban első ablakán egy hétcementes rést hagyott a beáramló levegőnek, a többi ablakot feltekerte, a jóságot pedig az autóból zárta. Élelmet, innivalót nem hagyott az autóban. Az állat két órát töltött egyedül, ennek során a kültéri 28 °C-os hőségben próbált minél több levegőhöz jutni, a bal első ablakot teljesen összenyálazta, kapart, ugatott. Mivel a gazdája távol volt, ezért nem tudott kiszabadulni a gépkocsiból, hőgutát kapott, amelynek következtében tüdővízenyő alakult ki nála, izomgörcsök jelentkeztek, a vére besűrűsödött, a keringése összeomlott, és elpusztult. A bíróság első fokon a Btk. 244. § (1) bekezdésének a) pontjában ütköző, és a (2) bekezdésének a) pontja szerint minősülő, büntetendő, különös szenvedést okozó állatkínzás büntette miatt nyolc hónap szabadságvesztésre ítélte az elkövetőt, ennek a végrehajtását két évre felfüggesztette. A másodfokú bíróság a minősítést annyiban pontosította, hogy az elkövető a Btk. 244. § (1) bekezdés a) pontjának II. fordulata és a (2) bekezdés a) pontja szerint bűnös, a büntetés kiszabását viszont mellőzte, és a tettet két évre próbára bocsátotta.

Az állatkínzás vétsége fő szabály szerint sem az orvvadászattal, sem az orvhalászattal nem áll tényleges halmazatban. Ha jogszerű és elfogadott eszközzel engedély nélkül végez vadászati vagy halászati tevékenységet az elkövető, akkor az orvvadászat, illetve az orvhalászat bűncselekményét követi el. Ugyanez a helyzet akkor is, ha tiltott eszközzel – a *vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény* (a továbbiakban: Vtv.) szerint például mérgezett hegyű és robbanó fejű nyílvesztő; számszerű; hurok; horog; madárlép; verem²³, illetve a *halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény* (a továbbiakban: Hth.) szerint például mérgező vagy kábító hatású anyag; robbanóanyag; szűrőszerszám²⁴ – ejti el az állatokat.

Tényleges halmazat csak akkor állapítható meg, ha a jogellenes magatartások időben elkülönülnek, például ha az orvul elejtett, de még élő vadat később olyan módon szállítják el, ami az állatnak különleges szenvedést okoz.

²³ Vtv. 68. § (1) bek.

²⁴ Hth. 46. § (4) bek.

A Btk. az állatkínzás *minősített eseteit* büntettként rögzíti. Egyrészt súlyosabban büntetendő, ha az állatkínzás a jószágnak különös szenvedést okoz. Mindez az átlagot jóval meghaladó fizikai-pszichikai gyötrelmet okoz az állatnak. Hogy ez adott esetben megvalósul-e vagy sem, általában szakértő által megválaszolandó szakkérdésnek tekinthető. Másrészt szigorúbb megítélés alá esik, ha az állatkínzás nyomán több állat, azaz legalább kettő maradandó egészségkárosodást szenved vagy elpusztul.

A kiszabott *szankciókat* vizsgálva nehéz egységes következtetést levonni. A jogkövetkezmény függ attól, hogy alap- vagy minősített esetről van szó, a magatartás csak veszélyeztette az állatok épségét vagy sértette is azt, illetve hogy az elkövető volt-e már büntetve.

A Kaposvári Törvényszék gyakorlatát elemezve megállapítható, hogy a szankciók a vizsgált harminc esetben a próbára bocsátástól a szabadságvesztésig terjedtek. Letöltendő szabadságvesztést a bíróság jogerősen az esetek körülbelül tíz százalékában szabott ki. Erre azonban csak akkor került sor, ha a cselekmény előtt az elkövető már volt büntetve. Megjegyzendő azonban, hogy az első fokon eljáró bíróságok több esetben is letöltendő szabadságvesztésre ítélték az elkövetőket, azonban a másodfokú bíróság a tényállás és a minősítés változatlanul hagyása mellett is az enyhítés és a szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztése vagy enyhébb szankció kiszabása mellett foglalt állást.

A Szekszárdi Törvényszéken mindössze négy eset járt. A döntések azonban széles skálán mozogtak a felmentéstől az intézkedésen át a pénzbüntetésen keresztül a letöltendő szabadságvesztésig.

A felmentés indokaként a másodfokú bíróság azt emelte ki, hogy az elsőfokú ítéletből nem bizonyítható, illetve nem is állapítható meg kétséget kizáróan, hogy a vádlott meg nem engedett eszközzel horgászott volna.

Az országos tendenciához hasonlóan – és talán a Duna közelsége miatt is – Tolna megyében is magas a horgászattal kapcsolatos állatkínzások aránya. A pénzbüntetésre ítélt két vádlott is meg nem engedett, elektromos egyenáramú eszközzel fogta a halakat. A bíróság kiemelte a cselekmény csekély társadalomra veszélyességét, figyelemmel arra is, hogy a harcsa végül – időlegesen – életben maradt.

Az előző kettőhöz hasonlóan élelmezési célt szolgált annak a három vádlottnak a cselekménye is, akik létrára mászva a hídpilléren éjszakázó vadgalambokra vadásztak, majd zacskóba tették őket, így levegő hiányában megfulladtak. A jogalkalmazó megítélése szerinti csekély társadalomra veszélyesség miatt velük szemben a próbára bocsátás intézkedését alkalmazta. Megjegyzem-

dő, hogy a Szekszárdi Törvényszéken/Tolna Megyei Bíróságon megforduló ügyek mindegyikét még az 1978. évi IV. törvény hatálya alatt bírálták el. Így azt az esetet is, amely az eddigiektől merőben eltérő mind következményeit, mind motivációját, társadalomra veszélyességét tekintve. Ebben az ügyben szinte valamennyi szóba jöhető súlyosító körülmény felvetődött. Az elkövető halmazatban követte el – három kutya sérelmére – az állatkínzás büntettét, és – emberek sérelmére – kétrendbeli zaklatás vétségét. Magatartását – amelynek során a háromból legalább két kutya az átlagost jelentősen meghaladó szenvedés következtében múlt ki, és a harmadik is elpusztult – a bosszú vezérelte, és a gátlástalanság jellemezte. Büntetése a szabadságvesztés akkori generális minimumának kétszeresét jelentő négy hónap börtönbüntetés lett.

A vizsgált ügyeket tekintve a Zalaegerszegi Törvényszék illetékességi területén működő bíróságok bizonyultak a legszigorúbbaknak. A másodfokot megjáró négy ügyből kettő végrehajtandó, kettő pedig felfüggesztett szabadságvesztéssel végződött.

Felfüggesztett szabadságvesztést kapott az a két olasz állampolgár, akik a Magyarországon vásárolt 54 kölyökkutyát egy terepjáróba oly módon préselték be az Olaszországba történő szállítás érdekében, hogy a kutyák élettani minimumszükségleteiről sem gondoskodtak, nem állt rendelkezésükre ivóvíz, a nagyobbak felállni sem tudtak a rekeszekben, az állatok mindegyike bélsárral és vizelettel szennyezett volt. Ebben az esetben mindkét minősítő körülmény is megvalósult.

A Zalaegerszegi Törvényszék gyakorlatából következtethetünk arra is, hogy az állatkínzás bűncselekményét elkövetheti egyrészt az a tulajdonos, aki rábízta ugyan a jószágait egy másik személyre, aki a rendelkezésre bocsátott anyagi eszközök hiányában csak korlátozott ideig tud ennek a tevékenységnek eleget tenni. Másrészt felelős lehet az a személy, akire az állatokat rábízták, ha a megállapodást ő szegi meg, és így mulasztja el az állatokról való gondoskodást oly módon, hogy azok élete kerül veszélybe.

Az eljárásjogi vonatkozások

Szakvélemény mint bizonyíték

A Szegedi Törvényszék illetékességi területének vizsgálata alapján megállapítható, hogy az esetek körülbelül háromnegyedében igazságügyi szakértő szolgáltatott véleményt arról, hogy az elkövető magatartása alkalmas volt-e az állat pusztulásának, maradandó egészségkárosodásának az előidézésére.

Jellemzően nem volt szükség szakértő kirendelésére akkor, amikor a meg nem engedett módszerrel történő halászat, vadászat még állatkínzásnak, nem pedig orvhalászatnak, orvvadászatnak minősült. Az eszközhasználat ugyanis ténykérdés, nem a hatás, a következmény a releváns.

Hasonlóan a Pécsi Ítéltábla illetékességi területén működő bíróságok működése során is magas az állatkínzás kapcsán beszerzett szakvélemények, eseti szakvélemények aránya, amely a tényállás szövegéből következik.

Az elkövető akkor valósítja meg az állatkínzás bűncselekményét, ha magatartása alkalmas arra, hogy káros eredmények következzenek be. Annak eldöntése, hogy a káros eredmény előidézésére az adott magatartása alkalmas volt-e, vagy a bekövetkezett kár az elkövető magatartására vezethető-e vissza, sok esetben szakkérdés. Ugyanígy a különös szenvedés okozása mint minősített eset mérlegelése sem dönthető el fő szabály szerint szakember véleménye nélkül.

Elkobzás

2015 nyarán a magyar médiában nagy port vert fel a mocsai lovak esete. A Komáromi Járásbíróság állatkínzás bűncselekményében állapította meg annak a gazdának a felelősségét, aki hét lovát folyamatosan lekötözve, a külvilágtól – így a szabad levegőtől – elzárva, trágyakupacok közepette elképesztő bűzben, sötétben tartotta, élelmet nem adott nekik, patáikat sem gondozta, emiatt az állatok már menni is alig bírtak. A vádlottat felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték, és visszakapta a korábban lefoglalt állatait is. A jószágokat a rendőrség korábban helybenhagyólag foglalta le, azonban másnap egy alapítvány a vádlott értesítése nélkül, a rendőrség és az alapítvány közötti átadás-átvételi jegyzőkönyv nélkül elszállította. Később a rendőrség és az alapítvány visszamenőleges hatállyal kötött az állatok gondozásáról megbízási szerződést határozott időre. A határidő lejárt és a bíróság ítélete között tíz hónap telt el, ezalatt az időközben feltáplált, jó állapotba kerülő állatok jogcím nélkül tartózkodtak az alapítvány telephelyén. Az ítélet indokolásában a bíróság kiemelte, hogy a vádlott korábban negyven évig a tenyésztési sajátosságoknak, szükségleteknek megfelelő módon gondozta az állatokat. A bűncselekmény elkövetését megelőzően azonban a családi helyzetében jelentős változás állt be, a felesége és gyereke elköltözött a közös háztartásból, és ez a vádlottat pszichésen megviselte. Mivel a vádlott tartósan vidéken tartózkodott, ezért megbízott valakit a jószágok ellátásával, de nem győződött meg arról, hogy az a feladatát ellátja-e. A bíróság helyszíni tárgyalást is tartott, en-

nek során megállapította, hogy a mocsai istálló megfelelő méretű, a szellőzése biztosított, ablakkal ellátott. A bíróság pártfogó felügyelet alá helyezte a vádlottat, és magatartási szabályként előírta, hogy a karámot hozza rendbe, az udvart rendezze, gondoskodjon az állatok biztonságos mozgásáról. Ezzel a Komáromi Járásbíróság garanciákat épített be a speciális prevenció érdekében. Az ítélet első fokon jogerőre emelkedett.

Az 1978. évi IV. törvény 77. § (1) bekezdése d) pontjának I. fordulata, illetve a 2012. évi C. törvény 72. § (1) bekezdése c) pontjának I. fordulata szerint is el kell kobozni azt a dolgot, amelyre a bűncselekményt elkövették. Szerencsétlen megfogalmazás, amely az állatvédelmi szakemberek és a közvélemény számára is nehezen értelmezhető, hogy az állatok ebben az esetben bűnjelnek tekintendők, és jogilag egy megítélés alá esnek azokkal a tárgyakkal, amelyekre a bűncselekményt elkövették.

A lényegen azonban az elnevezésbeli (tárgy vagy élőlényként személy) po-lémia sem változtat; ilyen esetben az állatokat nem kell visszaadni korábbi gazdájuknak, hanem elkobozhatók. Az elkobzással arra is lehetőség nyílik, hogy adott esetben az állatot felerősítő alapítvány költségei is megtérülhessenek.

A Kaposvári Törvényszék ügyeit szemlélve lehetőségként már a nyomozás során felvetődik, hogy az elkövetőt nyilatkoztatják a tekintetben, hogy lemond-e az állat feletti tulajdonjogáról. Ha igen, akkor polgári jog szerződés keretében többé már nem tulajdonos, neki nem kell visszaadni a jószágot, akár már a nyomozás idején átruházható a tulajdonjog. Ezt Somogy megyében következetesen alkalmazzák.

Elkobzás nemcsak állatok, hanem az állatkínzáshoz használt eszközök, tárgyak tekintetében is szóba jöhet. El kell kobozni azt a dolgot, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak vagy arra szántak²⁵. Mindez nem lehetőséget, hanem kötelezést jelent a bíróságnak, kivéve ha az elévülési idő, de legalább öt év eltelt, vagy ha az elkobzás az elkövetőre vagy a dolog tulajdonosára nézve a bűncselekmény súlyával arányban nem álló, méltánytalan hátrányt jelentene.²⁶

A regionális ítélkezési gyakorlatot és az országos tendenciákat is vizsgálva megállapítható, hogy ez kevésbé kérdéses, a bíróságok fő szabályként rendelkeznek ilyen esetekben az elkobzásról.

²⁵ 1978. évi IV. törvény 77. § (1) bek. a) pont; 2012. évi C. törvény 72. § (1) bek. a) pont

²⁶ Btk. (2012. évi C. törvény) 72. § (7) bek.; 73. §

IRODALOM

Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál: Büntetőjog II. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, Budapest 2014

Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. Complex Kiadó, Budapest, 2013

TÖRVÉNYEK, JOGSZABÁLYOK

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény

Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény